

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงาน
ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในจังหวัดกระบี่
Natural Disaster Information Needs of Workers
at the Volunteer Civil Defense Center Krabi Province

สุจิตรา นาวารัตน์ (Sujitra Navarat) * นันทิพย์ วิภาวิน (Namtip Wipawin)**
ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ (Tadasak Wajiraprechapong)***

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความต้องการสารสนเทศ (2) เปรียบเทียบความต้องการสารสนเทศจำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน และ (3) ปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์ อปพร. จังหวัดกระบี่

ประชากรที่ศึกษาคือผู้ปฏิบัติงานศูนย์ อปพร. จังหวัดกระบี่ จำนวน 366 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 330 คน ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ อปพร. จังหวัดกระบี่ มีความต้องการสารสนเทศเรื่องการแจ้งเตือนภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉินในระดับมาก รองลงมาเป็นการเตรียมพร้อมรับมือเรื่องพื้นที่เสี่ยงภัยและพื้นที่ปลอดภัย เส้นทางอพยพ และวิธีการอพยพ และมีการเผยแพร่สารสนเทศผ่านสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหอเตือนภัย (2) เปรียบเทียบความต้องการสารสนเทศจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานพบว่าผู้ปฏิบัติงานศูนย์ อปพร. มีความต้องการสารสนเทศไม่แตกต่างกัน (3) ปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศที่พบมากที่สุด คือ เนื้อหาของสารสนเทศที่ได้รับมีลักษณะเป็นวิชาการมากเกินไป รองลงมาคือความไม่ถูกต้องของข้อมูลและช่วงเวลาการเผยแพร่ไม่ทันต่อความต้องการ

คำสำคัญ ความต้องการสารสนเทศ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

*นักศึกษา แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sujitra_jang@hotmail.com

**รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ ขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

nwipawin@gmail.com

***รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ tadasak@swu.ac.th

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of this survey research were: (1) to study level information needs (2) to compare information needs, classified by positions, education levels and the experiences and (3) the problems and obstacles in information needs of workers at the Volunteer Civil Defense Center Krabi Province.

The study population was 366 officers who work at Civil Defense Volunteers.; a total of 330 officers was selected by purposive sampling method. The instruments used were questionnaires with the reliability of 0.99. Statistics used to data analysis were percentage, mean, standard deviation, T-test, F-test, One-way ANOVA.

The results showed that: (1) The needs for information in a state of emergency was at a high level, followed by the need for preparedness in hazardous zones and safe areas, evacuation routes and how to evacuate, and the need for broadcasting working media such as radio, television and warning towel: (2) Comparing the information need for classified by position education level and experience , it was found that there is no difference: (3) The problems and obstacles most commonly encountered were the content of information having too many technical terms, followed by the inaccuracy of information and late dissemination.

Keywords: Information needs, Natural disasters, Volunteer Civil Defense Center

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ประเทศไทยประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความหลากหลายซับซ้อนมากขึ้น เช่น วาตภัย อุทกภัยดินโคลนถล่ม ไฟป่า แผ่นดินไหว คลื่นสึนามิ และได้สร้างความสูญเสียให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ทั้งชีวิตและทรัพย์สินแล้วส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ (สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย, 2550 : คำนำ) รูปแบบของภัยพิบัติทางธรรมชาติ ที่ได้มีการศึกษารวบรวมและบันทึกรายละเอียดไว้ สรุปได้เป็น 10 ประเภทดังนี้ การระเบิดของภูเขาไฟ (Volcano Eruptions) แผ่นดินไหว (Earthquakes) คลื่นใต้น้ำ (Tsunamis) พายุในรูปแบบต่าง ๆ (Various Kinds of storms) อุทกภัย (Floods) ภัยแล้งหรือทุพภิกขภัย (Droughts) อัคคีภัย (Fires) ดินถล่มและโคลนถล่ม (Landslides and Mudslides) พายุหิมะและหิมะถล่ม (Blizzard and Avalanches) และโรคระบาดในคนและสัตว์ (Human Epidemics and Animal Diseases) (พิชัย บุญยะกาญจน และชูโชค อายุพงศ์, 2555) ส่วนภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ได้แก่ อุทกภัย ภัยจากดินโคลนถล่ม วาตภัย ภัยหนาว ภัยแล้ง ภัยจากไฟป่า ภัยจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม ภัยจากคลื่นสึนามิ ภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ และภัยจากโรคแมลง สัตว์ ศัตรูพืช ระบาด (วสี ภูเต็มเกียรติ, 2555)

ในจังหวัดกระบี่จากรายงานการเกิดภัยพิบัติ ปี 2553 เกิดอุทกภัย จำนวน 11 ครั้ง จำนวนผู้ประสบภัย 7,197 คน เสียหาย 14,515 ครัวเรือน มูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้น 31,133,500 บาท (ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดกระบี่; ระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยอุทกภัยจังหวัดกระบี่, 2553; 10/07/53) และจากรายงานแบบสรุปสถิติภัยจังหวัดกระบี่ ปีงบประมาณ 2553-2555 พบว่าปี พ.ศ. 2555 เกิดวาตภัย จำนวน 39 ครั้ง จำนวนผู้ประสบภัย 10,659 คน เสียหาย 1,597 ครัวเรือน มูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้น 2,933,517 บาท อุทกภัย จำนวน 30 ครั้ง จำนวนผู้ประสบภัย 60,807 คน เสียหาย 8,571 ครัวเรือน มูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้น 1,625,996 บาท อัคคีภัย จำนวน 10 ครั้ง จำนวนผู้ประสบภัย 38 คน เสียหาย 10 ครัวเรือน มูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้น 3,138,540 บาท แผ่นดินไหว จำนวน 1 ครั้ง (สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดกระบี่, 2556)

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละจังหวัดตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 กำหนดให้มีสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในทุกจังหวัด รวมทั้งให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบ

และตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน 2522 มาตรา 4 ระบุว่า การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนหมายถึง การดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการป้องกันและบรรเทาอันตรายหรือความเสียหายอันเนื่องมาจากสาธารณภัย ภัยทางอากาศหรือการก่อวินาศกรรม ทั้งก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัยและหลังสิ้นสุดภัย และรวมถึงการอพยพประชาชนและส่วนราชการ

ในแต่ละท้องถิ่น (จังหวัด) จึงมีการจัดตั้งศูนย์ อปพร. ขึ้นประกอบด้วย ผู้อำนวยการท้องถิ่นเป็นผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. ดังนี้ (1) นายกเทศมนตรี เป็นผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. เทศบาล ปลัดเทศบาล เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. เทศบาล เจ้าหน้าที่ของสำนักปลัดเทศบาล เป็นเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ (2) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็น

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ของสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์

อำนาจหน้าที่ผู้อำนวยการศูนย์ คือ (1) สั่งการ ควบคุม และกำกับดูแล เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ (2) สนับสนุนการดำเนินงาน อปพร. ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ (3) สนับสนุนศูนย์ อปพร. ข้างเคียง (4) มีอำนาจแต่งตั้งบุคคลเป็นเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์

ศูนย์ อปพร. เทศบาล และ ศูนย์ อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้งฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้ (1) ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีหน้าที่ตรวจตรา สอดส่อง พื้นที่เสี่ยงภัยพื้นที่รองรับการอพยพ เส้นทางอพยพ สำรวจและพัฒนาแหล่งน้ำ จัดเตรียม เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะให้พร้อมใช้งาน จัดให้มีเวรเฝ้าระวัง ติดตาม แจ้งข่าว และแจ้งเตือนภัย ปฏิบัติงานเมื่อเกิดภัย ระงับภัย ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ร่วมวางแผน จัดทำแผน และสนับสนุนฝึกซ้อมแผน ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่ง ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. มอบหมาย (2) ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่ร่วมรักษาความสงบเรียบร้อยโดยทั่วไป ร่วมจัดระเบียบการจราจร และกำหนดเขตพื้นที่ห้ามเข้าร่วมป้องกันโจรกรรม อาชญากรรมและการก่อความไม่สงบ ร่วมควบคุมให้ความปลอดภัยทั้งทรัพย์สิน / สถานที่ / บุคคล ร่วมวางแผน จัดทำแผน และฝึกซ้อมแผน ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. มอบหมาย (3) ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย มีหน้าที่จัดเตรียม และสนับสนุนเจ้าหน้าที่ในด้านสงเคราะห์ จัดเตรียม และสนับสนุนเครื่องอุปโภค บริโภค เวชภัณฑ์ จัดเตรียมสถานที่อพยพ การเคลื่อนย้าย การรักษาพยาบาล ร่วมสำรวจความเสียหาย / จัดทำบัญชี / แจกจ่ายสิ่งของ ประสานงานกับหน่วยงานอื่นในการบรรเทาทุกข์ ร่วมวางแผน จัดทำแผน และฝึกซ้อมแผน ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่ง ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. มอบหมาย (4) ฝ่ายกู้ชีพกู้ภัย มีหน้าที่จัดเจ้าหน้าที่เฝ้าระมัดระวังภัย จัดเตรียม เครื่องมือ / เครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ์ เวชภัณฑ์ การเคลื่อนย้าย การปฐมพยาบาล เครื่องมือฉุกเฉินให้พร้อมเสมอ รับแจ้งเตือนภัย ติดตามข่าว / สนับสนุนหน่วยงานข้างเคียงที่มีพื้นที่ติดต่อกัน ออกปฏิบัติการเมื่อได้รับแจ้งการเกิดภัย ช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามสถานการณ์ฉุกเฉิน / นำส่งโรงพยาบาล ร่วมวางแผน จัดทำแผน และฝึกซ้อมแผน ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่ง ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. มอบหมาย

ในการปฏิบัติงาน คือ ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ต้องมีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องครบถ้วนสมบูรณ์ ถูกต้อง ทันต่อเหตุการณ์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในจังหวัดกระบี่ หากผู้ปฏิบัติงานศูนย์ อปพร. ได้รับข้อมูลเพิ่มมากขึ้น การจัดการภาวะฉุกเฉินเมื่อเกิดภัยพิบัติในวงกว้าง จะสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น และยังเป็นแนวทางในการนำเสนอสารสนเทศให้ตรงเป้าหมาย เพื่อจะได้เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือ และลดการสูญเสียในชีวิตทรัพย์สินของผู้ประสบภัย ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในจังหวัดกระบี่

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในจังหวัดกระบี่ จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในจังหวัดกระบี่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงความต้องการสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในจังหวัดกระบี่

2. ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในจังหวัดกระบี่ โดยนำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับปรุงสารสนเทศเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนต่อไป

3. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเพิ่มช่องทางและจัดปัญหาและอุปสรรคของความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติทุกรูปแบบที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรที่ศึกษาคือผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในจังหวัดกระบี่ ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย จำนวน 366 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 330 คน ได้จากการเลือกเฉพาะเจาะจงจากตำแหน่งฝ่ายบริหาร จำนวน 122 คน ส่วนฝ่ายเจ้าหน้าที่ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครชีและมอร์แกน จำนวน 208 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 75.45 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี มากที่สุดร้อยละ 38.79 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีมากที่สุดร้อยละ 41.82 มีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยมากที่สุดร้อยละ 63.03 ปฏิบัติงานในศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุดร้อยละ 82.12 มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปีมากที่สุดร้อยละ 54.55

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

1. ความต้องการสารสนเทศ จำแนกรวม 5 ด้านโดยรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D = 0.49) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวัตถุประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D = 0.62) ส่วนอีก 4 ด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (n = 330)

ความต้องการสารสนเทศ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านวัตถุประสงค์	4.08	0.62	มาก
ด้านเนื้อหา	3.96	0.57	มาก
ด้านการนำเสนอ	3.89	0.58	มาก
ด้านรูปแบบการเผยแพร่	3.88	0.54	มาก
ด้านแหล่งข้อมูลข่าวสาร	3.86	0.60	มาก
รวม	3.94	0.49	มาก

1.1 ด้านวัตถุประสงค์โดยรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D = 0.62) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการสารสนเทศด้านวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D = 0.70) ส่วนอีก 2 ข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ด้านวัตถุประสงค์ (n = 330)

ด้านวัตถุประสงค์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เพื่อใช้ในการวางแผน เตรียมการ ป้องกัน บรรเทา ฟื้นฟู สำหรับเหตุการณ์ภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น ในเรื่องการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การวางแผนเฉพาะกิจ และการวางแผนฉุกเฉิน	3.91	0.79	มาก
2. เพื่อใช้ในการตัดสินใจ ในเรื่องการให้ความช่วยเหลือ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน ฟื้นฟูผู้ประสบภัย กู้ชีพ (ปฐมพยาบาลผู้ป่วย ผู้บาดเจ็บ) กู้ภัย (ช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุกกรณีฉุกเฉิน) และการจัดการสภาพพื้นที่ในสภาวะฉุกเฉิน	4.16	0.65	มาก
3. เพื่อดำเนินงาน ในเรื่องการเตรียมการก่อนเกิดภัย (การเตือนภัย ป้องกัน และเฝ้าระวัง) การดำเนินงานระหว่างเกิดภัย (ภาวะวิกฤติ) และการดำเนินงานหลังเกิดภัย	4.19	0.70	มาก
รวม	4.08	0.62	มาก

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

1.2 ด้านเนื้อหาโดยรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D = 0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการสารสนเทศเนื้อหาด้านการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (ขณะเกิดภัย) เรื่องการแจ้งเตือนภัยพิบัติให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ การแจ้งให้ผู้ประสบภัยทราบถึงวิธีการ และขั้นตอนการอพยพ และการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D = 0.71) รองลงมาคือ ด้านการเตรียมพร้อมรับมือเรื่องแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประจำปี และระบบการเตือนภัยล่วงหน้า ($\bar{X} = 4.16$, S.D = 0.70) และด้านการเตรียมพร้อมรับมือเรื่องพื้นที่เสี่ยงภัย และพื้นที่ปลอดภัย เส้นทางอพยพ (Evacuation Routes) และวิธีการอพยพ ($\bar{X} = 4.14$, S.D = 0.76)

1.3 ด้านรูปแบบการเผยแพร่โดยรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D = 0.54) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการสารสนเทศด้านรูปแบบการเผยแพร่ประเภทกิจกรรม / ฝึกปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D = 0.74) รองลงมาคือ ประเภทสื่อมวลชน ($\bar{X} = 4.00$, S.D = 0.60) และประเภทด้านสื่อบุคคล ($\bar{X} = 3.96$, S.D = 0.69) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ด้านรูปแบบการเผยแพร่ (n = 330)

ด้านรูปแบบการเผยแพร่	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ประเภทสิ่งตีพิมพ์	3.72	0.67	มาก
2. ประเภทไม่ตีพิมพ์ (ไม่ใช่สิ่งพิมพ์)	3.76	0.64	มาก
3. ประเภทสื่อมวลชน	4.00	0.60	มาก
4. ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ (โซเชียลมีเดีย) / อินเทอร์เน็ต	3.83	0.79	มาก
5. ประเภทกิจกรรม / ฝึกปฏิบัติ	4.04	0.74	มาก
6. ประเภทด้านสื่อบุคคล	3.96	0.69	มาก
รวม	3.88	0.54	มาก

1.4 ด้านแหล่งสารสนเทศโดยรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D = 0.60) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศสื่อมวลชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D = 0.72) รองลงมาคือ แหล่งสารสนเทศบุคคล ($\bar{X} = 3.91$, S.D = 0.71) และแหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 3.85$, S.D = 0.85)

1.5 ด้านการนำเสนอโดยรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D = 0.58) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการสารสนเทศที่เสนอเนื้อหาที่ต้องการทั้งหมดอย่างละเอียดถี่ถ้วนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D = 0.73)

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

2. เปรียบเทียบความต้องการสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งงาน แตกต่างกันมีความต้องการสารสนเทศโดยรวมไม่แตกต่างกันดังแสดงในตารางที่ 4 และตารางที่ 5

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความต้องการสารสนเทศ จำแนกตามระดับการศึกษา (F-test)

ความต้องการสารสนเทศด้าน ภัยพิบัติทางธรรมชาติ	ระดับ ความต้องการ สารสนเทศ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F-test	P-value
ระดับการศึกษา							
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.93	ระหว่าง	.121	2	.060	.251	.778
2. ปริญญาตรี	3.92	กลุ่ม	78.687	327	.241		
3. สูงกว่าปริญญาตรี	3.97	ภายในกลุ่ม	78.808	329			
		รวม					

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความต้องการสารสนเทศ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงาน (T-test)

ตัวแปร	ระดับความต้องการสารสนเทศ
ตำแหน่งหน้าที่	
ผู้บริหารศูนย์อพพร. องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น	3.94
เจ้าหน้าที่/ผู้ปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย	3.93
t-test	0.030
Sig.	0.976
ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งงาน	
น้อยกว่า 6 ปี	3.89
6 ปีขึ้นไป	3.99
t-test	-1.853
Sig.	0.065

3. ปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศโดยรวมมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, S.D = 0.77) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เนื้อหาของสารสนเทศที่ได้รับมีลักษณะเนื้อหาที่เป็นวิชาการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D = 0.92) ส่วนอีก 15 ข้อ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความต้องการสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีความต้องการสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก โดยด้านวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมาก นำมาสรุปผลได้ดังนี้

1.1 ด้านวัตถุประสงค์ความต้องการสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีความต้องการสารสนเทศในระดับสูงสุดคือ เพื่อดำเนินงาน ในเรื่องการเตรียมการก่อนเกิดภัย การดำเนินงานระหว่างเกิดภัย และการดำเนินงานหลังเกิดภัย ทั้งนี้อาจเพราะในฝ่ายบริหารหรือฝ่ายบังคับบัญชาต้องการสารสนเทศไปใช้ในการดำเนินงาน ในเรื่องการควบคุมและติดตามผล ทำให้การดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ วัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ส่วนในฝ่ายเจ้าหน้าที่หรือฝ่ายให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย มีความต้องการสารสนเทศเพื่อการทำงานที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่โดยตรงในการเตือนภัย ป้องกัน เฝ้าระวัง ในขณะที่ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุพันธ์ ธนาฤกษ์มงคล (2552) ที่พบว่า บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นว่าการดำเนินการบริหารจัดการภัยพิบัติโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ การจัดการหลังเกิดภัยโดยข้อที่มีการดำเนินงานในระดับมาก 3 ลำดับแรกในแต่ละด้านมีดังนี้ 1) ด้านการเตรียมพร้อมรับภัย 2) ด้านการจัดการในภาวะฉุกเฉิน 3) ด้านการจัดการหลังเกิดภัย และจากแนวคิดของ วิวัฒน์ ที่ว่าความต้องการใช้สารสนเทศอาจดูได้จากสถานการณ์ที่บุคคลนั้นแสวงหาและใช้ โดยเน้นบุคคลและสถานการณ์ที่บุคคลนั้นเผชิญอยู่ การจะรู้ถึงความต้องการใช้สารสนเทศของบุคคลจำเป็นต้องพิจารณาจากลักษณะบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ความสนใจ อาชีพ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (Wilson, 2000)

1.2 ด้านเนื้อหาสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีความต้องการสารสนเทศในระดับสูงสุดคือ ด้านการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (ขณะเกิดภัย) เรื่องการแจ้งเตือนภัย พิบัติให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ การแจ้งให้ผู้ประสบภัยทราบถึงวิธีการ และขั้นตอนการอพยพ และการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการปฏิบัติงานในพื้นที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ อปพร. มีหน้าที่รับผิดชอบในฝ่ายต่าง ๆ คือ ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย และฝ่ายกู้ชีพกู้ภัย และมีความสำคัญในการปฏิบัติงานในขณะเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัจจุบันภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ และมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น มีความถี่ในการเกิดสูงขึ้น และยังสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เช่น พายุนอกฤดู การเกิดแผ่นดินไหวกลางดึก การเกิดแผ่นดินไหวและสึนามิในระดับรุนแรงแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน จึงต้องปรับปรุงมาตรการรับมือตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อองค์ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงและความผันผวนของสถานการณ์ เพื่อคอยช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ให้ปลอดภัยและรวดเร็วที่สุด เพื่อลดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน สารสนเทศที่ต้องการจึงเป็นสารสนเทศที่นำไปปฏิบัติใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์

1.3 ด้านรูปแบบการเผยแพร่สารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมีความต้องการในระดับสูงสุดคือ รูปแบบการเผยแพร่ประเภทกิจกรรม / ฝึกปฏิบัติ ได้แก่ การฝึกอบรม /

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

สัมมนา / กิจกรรมฝึกปฏิบัติการ การจัดทำแบบจำลองสถานการณ์ / การจัดทำแผนที่อพยพ และการฝึกซ้อมรูปแบบต่าง ๆ ในการอพยพ ทั้งนี้อาจเพราะงานที่ปฏิบัติอยู่ต้องเผชิญกับปัญหา สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง รวมทั้งภัยทางธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เลย ดังนั้นกิจกรรมฝึกปฏิบัติ จึงเปรียบเสมือนการเตรียมพร้อมทั้งด้านความรู้ ทักษะ การปฏิบัติ เช่น การจำลองสถานการณ์การแผ่นดินไหว และการแจ้งเตือนภัยสึนามิ ในการอพยพประชาชนไปยังที่ปลอดภัยเพื่อเป็นการลดการสูญเสียทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิตร เสาะสมบุรณ์ (2548) ที่พบว่า สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีการปฏิบัติเกี่ยวกับส่วนร่วมในด้านการฝึกอบรมของสมาชิก อปพร. อยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยรูปแบบการเผยแพร่สารสนเทศที่มีความต้องการในระดับมากรองลงมาคือ รูปแบบการเผยแพร่ประเภทสื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ เคเบิลทีวีท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุสื่อสาร หอเตือนภัย ประกาศเสียงตามสาย / หอกระจายข่าวภายในชุมชน และมีสเตอร์เตือนภัยของท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เมื่อเกิดภัยพิบัติแต่ละครั้งนั้น จะเกิดผลกระทบต่อเนื่อง คือ ไฟฟ้าดับ เครื่อข่ายโทรศัพท์ โทรทัศน์ ไม่สามารถรองรับการจราจรของการสื่อสารที่หนาแน่นในช่วงเวลาฉุกเฉิน ดังนั้นเครื่องมือในการสื่อสาร เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว หอเตือนภัย วิทยุทรานซิลเตอร์ มีสเตอร์เตือนภัยของท้องถิ่นนั้น สามารถเป็นช่องทางการสื่อสารสำรองได้เช่นเดียวกัน (ทวิดา กมลเวช: 2554)

1.4 ด้านแหล่งสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีความต้องการแหล่งสารสนเทศในรูปแบบสื่อมวลชนมากที่สุดได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย และเมื่อมีเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดขึ้นก็สามารถติดตามสถานการณ์ได้ทันที และได้ข้อมูลที่ทันสมัยเป็นปัจจุบัน เช่น สภาพภูมิอากาศ ข่าวการแจ้งเตือนภัย ความรุนแรงของภัยพิบัติ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนถือเป็นกำลังสำคัญในการช่วยส่งข้อความการเตือนภัย และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์และการปฏิบัติตน รวมทั้งสามารถเป็นช่องทางเสริมในการติดต่อประสานงานได้อีกด้วย รองลงมาคือ ด้านแหล่งสารสนเทศที่เป็นบุคคล ได้แก่ ผู้รู้ หรือผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน และบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นโดยตรง ที่เป็นเช่นนี้เพราะเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นจำเป็นต้องสอบถามพูดคุยกับกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ มีประสบการณ์หรือกลุ่มคนที่อยู่ในเหตุการณ์เพื่อช่วยกันหาสาเหตุ และแก้ปัญหาภัยกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว และลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน สอดคล้องกับงานวิจัยของโรจนา บุญชูวงศ์ (2550) ที่พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนอง ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวเป็นประจำทุกวันจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา คือ วิทยุกระจายเสียง และโทรศัพท์แจ้งข่าวจากญาติตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์สกุล สุขฤทธอนันต์ (2549) ที่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสึนามิมาก่อน โดยทราบข่าวการเกิดสึนามิจากสื่อโทรทัศน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัท อินทโพธิ์ (2550) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์น้อยกว่าประเภทอื่น ๆ และประเภทสื่อบุคคล มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเพื่อนบ้าน / เพื่อนที่ทำงาน

1.5 ด้านการนำเสนอสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมีความต้องการสารสนเทศที่นำเสนอเนื้อหาเรื่องที่ต้องการทั้งหมดอย่างละเอียดถี่ถ้วนมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงสูง เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ และต้องมีรายละเอียดครบถ้วน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

ชัดเจน ควบคู่ไปกับการปฏิบัติงาน กล่าวคือ ตัวข่าวสารหรือข้อมูล (Message) ที่สื่อสารเดือนกันยายนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะถึงแม้ว่าเราจะมีสารที่สมบูรณ์แบบและทั่วถึงก็ตามแต่ข้อความที่สื่อสารออกไปนั้นไม่ชัดเจน เยิ่นเย้อ และไม่สามารถทำให้ประชาชนเข้าใจได้โดยเร็ว จะทำให้การตอบสนองต่อการเดือนกันยายนเป็นไปได้อย่างลำบาก (ทวิดา กมลเวช: 2554)

2. เปรียบเทียบความต้องการสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งงาน แตกต่างกัน มีความต้องการสารสนเทศโดยรวมไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ

2.1 ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเพราะการปฏิบัติงานที่ต้องเกี่ยวข้องทั้งในเรื่องภัยพิบัติทางธรรมชาติ เรื่องการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ ด้านการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (ขณะเกิดภัย) ด้านการจัดการหลังเกิดภัย ซึ่งผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องรู้ ต้องศึกษาและฝึกซ้อมอย่างจริงจัง เพราะไม่สามารถคาดเดาภัยธรรมชาติได้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไรและมีระดับความรุนแรงมากน้อยอย่างไร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุพันธ์ ธนาฤกษ์มงคล (2552) ที่พบว่า บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานในการบริหารจัดการภัยพิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีระดับความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหารหรือฝ่ายเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย จำเป็นต้องทำงานร่วมกันเสมอ ทั้งในเรื่องการวางแผนเตรียมการป้องกัน บรรเทา ฟื้นฟู การให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน ฟื้นฟูผู้ประสบภัย ฟื้นฟู ภัย การจัดการสภาพพื้นที่ในสภาวะฉุกเฉิน การเตรียมการก่อนเกิดภัย ทั้งการเตือนภัยป้องกัน และเฝ้าระวัง การดำเนินงานระหว่างเกิดภัย และการดำเนินงานหลังเกิดภัย เป็นต้น ในการจัดการกับภัยพิบัตินั้นต้องอาศัยศักยภาพในด้านต่าง ๆ ทั้งความรู้พื้นที่ ทักษะความชำนาญ ความเข้าใจสถานการณ์ กำลังคนและความร่วมมือ ตลอดจนการติดตามประเมินผลมาตรการรับมือต่าง ๆ จากหน่วยงานท้องถิ่น

2.3 ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ที่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งงานแตกต่างกันคือ ผู้บริหารศูนย์ อปพร. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย มีระดับความต้องการสารสนเทศด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน โดยสารสนเทศที่ฝ่ายผู้บริหารต้องการ คือ การวางแผนเตรียมการ ป้องกัน บรรเทา ฟื้นฟู สำหรับเหตุการณ์ภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นและสารสนเทศที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่ต้องการ คือ การดำเนินงานเตรียมการก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ซับซ้อน หรือเกินกำลังที่ผู้ปฏิบัติงานควบคุมได้จากภัยพิบัติทางธรรมชาติจึงส่งผลให้เกิดความต้องการสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการทำงานในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ และการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ดังนั้นจึงมีความต้องการสารสนเทศไม่ต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ความต้องการสารสนเทศต้องเกิดจาก ความอยากรู้ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์รองรับ เช่น เพื่อการเข้าสังคม เพื่อการทำงาน เพื่อการเรียนรู้ เพื่อการตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหา และวัตถุประสงค์อื่น ๆ (ธิดารัตน์ สารผล , 2554) ซึ่งความต้องการสารสนเทศในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น เกิดขึ้นโดยที่ตนเองยังไม่มีความรู้ ในเรื่องนั้นเพียงพอ หรืออาจรู้แต่ยังไม่เพียงพอ รู้ยังไม่ชัดเจนเป็นต้น ไม่สอดคล้องกับ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

งานวิจัยของ ภาณุพันธ์ ธนาฤกษ์มงคล (2552) ที่พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานในการบริหารจัดการภัยพิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดหนองคายโดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่เน้นการปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยมากกว่าในเรื่องการบริหารจัดการภัยพิบัติ ซึ่งวิลสันได้อธิบายว่า ความต้องการสารสนเทศนั้น โดยแท้จริงแล้วเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ 3 ประการ ที่ผลักดันให้เกิดการแสวงหาสารสนเทศ ได้แก่ 1) ความต้องการทางกาย 2) ความต้องการทางอารมณ์ 3) ความต้องการทางสติปัญญา วิลสันยังชี้ให้เห็นอีกว่าความต้องการสารสนเทศเป็นเรื่องซับซ้อนเพราะมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเป็นตัวกำหนด นับตั้งแต่ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านบทบาทในการทำงาน ไปจนถึงปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม โดยที่ความแตกต่างของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเมืองและเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมทางการงาน จะมีอิทธิพลทั้งต่อความต้องการพื้นฐานและต่อบทบาทในการทำงาน ตลอดจนระดับการปฏิบัติงานของบุคคล ซึ่งเป็นตัวกำหนดความต้องการสารสนเทศเฉพาะของบุคคล (อารีย์ ชื่นวัฒนา, 2554)

ปัญหาและอุปสรรคความต้องการสารสนเทศ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมีปัญหาและอุปสรรคของเนื้อหาของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมีลักษณะเนื้อหาที่เป็นวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสารสนเทศที่ผู้ปฏิบัติงานต้องการในการปฏิบัติหน้าที่ มีลักษณะเนื้อหาที่เป็นวิชาการ เข้าใจยาก จึงอาจทำให้มีการตีความผิดไป อย่างเช่น ระดับน้ำที่เป็นกิบิกเมตรต่อวินาที ทำให้ไม่เข้าใจว่าเป็นน้ำในระดับและปริมาณมากน้อยเท่าใด และจะมาถึงพื้นที่เสี่ยงภัยและพื้นที่เฝ้าระวังภัยในเวลาเท่าใด และพื้นที่ที่จะมีความสามารถในการรองรับอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรชาติ พุทธิมา (2554) ที่พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตเทศบาลเมืองต้นเปา ประสบในการแสวงหาสารสนเทศ คือ สารสนเทศที่ได้รับมีความเป็นวิชาการมากเกินไปทำให้เข้าใจยาก และปัญหาจากแหล่งสารสนเทศที่เป็นบุคคลที่ผู้ประกอบการประสบ ได้แก่ บุคคลมักหวงแหนองค์ความรู้ ไม่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการทั้งหมด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ

1.1 ควรดำเนินการจัดตั้งศูนย์สารสนเทศ ในการเป็นศูนย์กลางในการให้ข้อมูลภัยพิบัติทางธรรมชาติ ด้านจัดเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ และด้านการดำเนินงานให้ทั่วทุกพื้นที่การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงานศูนย์ อปพร. ทุกท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นรูปธรรม ใช้ได้จริงในการป้องกันภัยต่อไป

2. ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหาร

2.1 ควรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในด้านการดำเนินงานเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นทุกรูปแบบโดยไม่เลือกเวลา และสถานที่ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ โดยสารสนเทศที่นำเสนอเนื้อหาอาจอยู่ในรูปแบบข่าวสารทาง Social Network (Facebook/Twitter) ซึ่งเป็นเครื่องมือหรือระบบที่สามารถติดตามข่าวสารที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว หรือการใช้ระบบของเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศในการวิเคราะห์

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

หาพื้นที่เสี่ยง และการใช้ดาวเทียมในการประมวลผลพื้นที่ที่เกิดขึ้นจริง และควรเป็นเนื้อหาที่เข้าใจง่ายไม่ควรเป็นเนื้อหาที่เป็นวิชาการเข้าใจยาก อาจแนะนำให้เสนอโดยมีรูปภาพประกอบเพื่ออธิบายเหตุการณ์เรื่องราว ถ้าเป็นข้อมูลสถิติที่มีตัวเลขประกอบ ให้นำเสนอโดยเป็นแผนภูมิแท่ง แผนภูมิวงกลม หรือกราฟเส้นมากกว่าที่จะนำเสนอเป็นตัวหนังสือเพียงอย่างเดียว

2.2 ควรให้ความรู้กับผู้ปฏิบัติงานในเรื่องการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (ขณะเกิดภัย) การแจ้งเตือนภัย วิธีการและขั้นตอนการอพยพ และการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย

2.3 ควรให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารในรูปแบบประเภทกิจกรรม / ฝึกปฏิบัติ การฝึกอบรม / สัมมนา / กิจกรรมฝึกปฏิบัติการ การจัดทำแบบจำลองสถานการณ์ / การจัดแผนอพยพ การฝึกซ้อมรูปแบบต่าง ๆ ในการอพยพ มากกว่ารูปแบบการเผยแพร่ประเภทอื่น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ศึกษาความต้องการสารสนเทศทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมพร้อมรับมือก่อนเกิดภัย การเตรียมการขณะเกิดภัย และการเตรียมการหลังภัยสิ้นสุดไปแล้ว โดยเน้นไปที่ฝ่ายปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย เพราะเป็นหน่วยที่เข้าเผชิญเหตุในสถานการณ์เสี่ยงภัย ซึ่งจะต้องผ่านการฝึกอบรมพิเศษเฉพาะหลักสูตร เช่น การปฐมพยาบาล การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย การกู้ภัยทางน้ำ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดในการให้ความช่วยเหลือ บรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้ประสบภัยพิบัติ

3.2 ศึกษาการรู้สารสนเทศทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมพร้อมรับมือก่อนเกิดภัย การเตรียมการขณะเกิดภัย และการเตรียมการหลังภัยสิ้นสุดไปแล้ว ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้เกิดความพร้อมทั้งทักษะ และการปฏิบัติได้จริงเมื่อต้องเผชิญเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ

เอกสารอ้างอิง

ทวิดา กมลเวชช (2554) คู่มือการจัดการภัยพิบัติท้องถิ่น กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า สืบค้นเมื่อ 19

มกราคม 2556 จาก http://www.flood.rmutt.ac.th/?wpfb_dl=180

ชนัท อินทโพธิ์ (2550) การเปิดรับข่าวสาร ทักษะคิด และการตัดสินใจท่องเที่ยวในประเทศไทย ของประชากรในกรุงเทพมหานคร หลังเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ที่ชายฝั่งทะเลอันดามันของไทย วิทยานิพนธ์ วท.ม. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) กรุงเทพมหานคร

ธิดารัตน์ สาระพล (2554) บทที่ 2 ความต้องการสารสนเทศ สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2556 จาก

<http://autano.blogspot.com/2011/10/2.html>

_____ (2554) บทที่ 3 แหล่งสารสนเทศและทรัพยากรสารสนเทศ สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2556 จาก

<http://autano.blogspot.com/2011/11/3.html>

พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 52

ก วันที่ 7 กันยายน 2550

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

- พิชัย บุญยะกานจน และ ชูโชค อาชูปงศ์. (2555). ภัยพิบัติทางธรรมชาติ : สิ่งใกล้ตัวที่ควรรู้จัก หน่วยวิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2555 จาก <http://cendru.eng.cmu.ac.th/articles/13>
- ภาณุพันธ์ ธนาฤกษ์มงคล. (2552). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานในการบริหารจัดการภัยพิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ร.ป.ม. (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- โรจนา บุญชูวงศ์ (2550). การรับรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย ธรณีพิบัติจังหวัดระนองที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วสี ภูเต็มเกียรติ (2555) ศูนย์ข่าวเพื่อชุมชน สกู๊ป-สารคดีข่าว “รู้ไว้ป้องกัน 18 สถิติภัยพิบัติที่คนไทยต้องผจญ!” สำนักข่าวอิสรา สถาบันอิสรา มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2556 จาก <http://www.isranews.org/community-news/>
- ศักดิ์สกุล สุกกฤตอนันต์ (2549) ทศนคติต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยหลังเกิดสึนามิใน 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน วิทยานิพนธ์ วท.ม. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สมจิตร เสาะสมบุรณ์ (2548) การมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะอปพร. ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ร.ป.ม. (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สุรชาติ พุทธิมา (2555) การศึกษาความต้องการและพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตเทศบาลเมืองดงเค็ง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ (สารสนเทศศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดกระบี่ สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2556 จาก <http://61.19.100.58/kbi/index1.html>
- สำนักงานสถิติจังหวัดกระบี่ (2553) ระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยอุทกภัยจังหวัดกระบี่ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดกระบี่
- สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย. (2550). คู่มือเครือข่ายอาสาสมัครเตือนภัย “มิสเตอร์เตือนภัย”. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อารีย์ ชื่นวัฒนา (2554) การศึกษาผู้ใช้และการใช้สารสนเทศ ในประมวลสาระชุดวิชาการจัดโครงสร้างสารสนเทศและการค้นคืน หน่วยที่ 14 นนทบุรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- Wilson. (2000) “Human Information Behavior”. Informing Science. 3 (2) : 49-55.